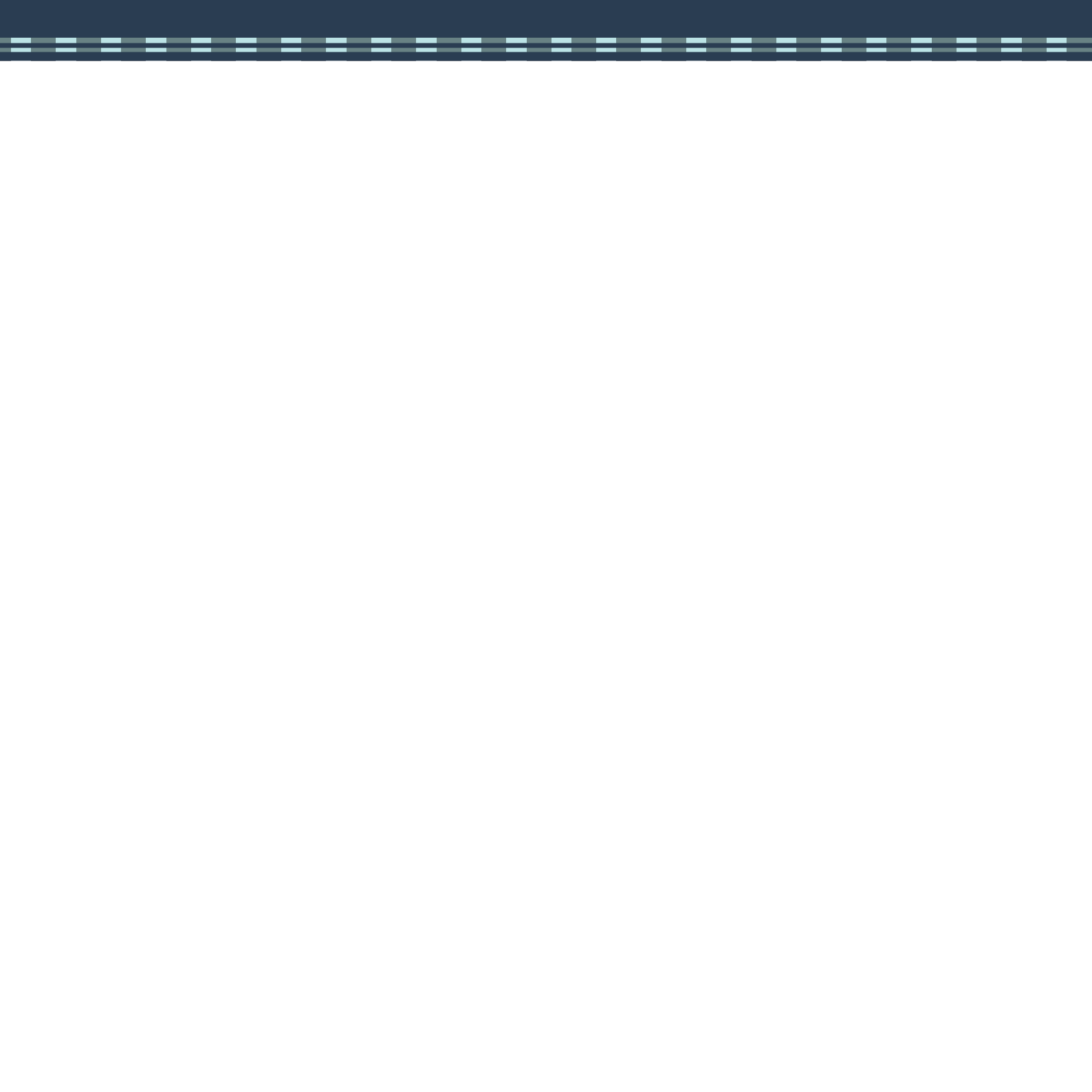

Guia didàctica del conte

Al fons a la dreta

El maltractament subtil també
és maltractament

INTRODUCCIÓ

El dia 15 de juny de 2015, Dia Mundial per la Conscienciació sobre l'Abús i Maltractament en la Vellesa, el Grup de Treball de Psicologia de l'Envel·liment del COPC va presentar, a la Facultat d'Educació i Treball Social Pere Tarrés, tres contes escrits per la Treballadora Social Carmen Hurtado sota el lema "Això està passant a prop teu".

La resposta dels assistents i l'interès mostrat en la continuïtat de la campanya ens van animar a seguir treballant per informar i sensibilitzar a la població sobre el maltractament subtil a les persones grans.

Tenint en compte la magnitud d'aquesta problemàtica i el gran hermetisme que l'acompanya, pensem que una bona manera de fer visible aquest tipus de maltractament seria ajudar a detectar-lo. Demostrar que, rere certes actituds i comportaments socialment acceptats, s'amaguen accions abusives vers les persones grans i que la societat ignora, normalitza o silencia.

A partir d'aquesta idea vam començar a elaborar una guia de treball per a professionals sensibilitzats en aquest tema que els permetés organitzar sessions formatives en les que els participants, a través de la lectura i l'anàlisi del conte "Al fons a la dreta", prenguessin consciència de l'existència del maltractament socialment normalitzat.

Amb aquesta guia es pretén col·laborar en la campanya "El maltractament subtil també és maltractament" i ajudar a posar en pràctica el bon tracte a les persones grans.

OBJECTIU GENERAL

- Dotar a professionals de diferents àmbits d'una eina didàctica per treballar el tema del maltractament a les persones grans, a través de la lectura d'un conte i la reflexió i el debat que es puguin generar d'aquesta.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Sensibilitzar a la població de l'existència del maltractament subtil en la vellesa.
- Promoure la detecció de comportaments socialment adquirits que suposen un maltractament subtil a les persones grans.
- Conèixer els tipus de maltractament més freqüents.
- Reflexionar sobre la visió de la societat respecte a la vellesa.

A QUI VA DIRIGIDA AQUESTA GUIA

- A professors de cicles formatius en l'àmbit de la vellesa.
- A educadors d'adolescents i joves, per fomentar en els alumnes el bon tracte a les persones grans i sensibilitzar-los en la detecció del maltractament en la vellesa.
- A professionals que treballen en l'atenció a persones grans interessats en tractar aquest tema amb els seus equips de treball i/o els seus usuaris.
- A professionals que estiguin en contacte amb altres col·lectius que puguin ser sensibles a aquest problema.

METODOLOGIA

La metodologia consisteix en la lectura del conte “Al fons a la dreta” i, a partir d’aquesta, generar un debat i posterior reflexió. Per això es proposa:

- Definir els diferents conceptes clau: vellesa, estereotips, maltractament i bon tracte.
- Llegir el conte i analitzar el contingut i els seus personatges.
- Plantejar preguntes relacionades amb els conceptes clau que seran el suport per generar el debat.
- Proposar idees per evitar el maltractament a les persones grans i dotar-les de la seva vàlua social.

CONCEPTES CLAU

VELLESA La vellesa és una etapa més de la vida. Durant aquesta etapa es produeixen un seguit de canvis físics, psicològics i socials. A mesura que les persones envelleixen es van diferenciant funcionalment i socialment, degut a factors ambientals i genètics i als estils de vida practicats per la persona al llarg de la seva vida. Cada persona envelleix d’una manera i a un ritme diferent i, per aquest motiu, existeixen tantes diferències entre persones grans de la mateixa edat. Per tant, la diversitat és una característica que destaca especialment en la vellesa.

No existeix una edat concreta que estableixi l’inici de la vellesa. A Espanya es considera persona gran a partir dels 65 anys per la seva coincidència amb l’edat de jubilació.

ESTEREOTIPS Els estereotips són idees o pensaments acceptats per la majoria de les persones com a representatius d'un determinat col·lectiu. En el cas de la vellesa, aquestes idees solen estar associades a aspectes negatius i les podem observar tant en la societat en general com en els professionals que atenen a les persones grans i, fins i tot, en elles mateixes. En ocasions, els estereotips també deriven en idees discriminatòries contra les persones grans com, per exemple, que totes les persones grans són iguals, estan socialment aïllades, estan malaltes, perden la memòria, són inactius sexualment, són una càrrega y no tenen res per aportar a la societat... Els estereotips cap a les persones grans són negatius i perillosos perquè poden funcionar, de vegades, com una auto profecia: "si esperem incapacitat i dependència, és probable que ens comportem de manera que la fomentem, reduint les oportunitats perquè les persones grans es comportin de manera diferent" (Triadó y Villar, 2006). Els estereotips sobre les persones grans afecten a com són tractades i solen tenir un impacte negatiu en el benestar i qualitat de vida d'aquestes persones.

MALTRACTAMENT EN LA VELLESA Definir el maltractament és complex. Podem considerar maltractament aquell acte que causa dany o patiment a una persona gran, o la manca de mesures per a evitar-lo, que es produeix en el context d'una relació de confiança. Ens referim a tot acte que vulneri la integritat física, psíquica, sexual o econòmica, el principi d'autonomia o qualsevol dels drets fonamentals de la persona, sense importar la intencionalitat, qui el realitza ni on té lloc: família, comunitat o institucions.

Ens trobem, doncs, davant de diferents tipus de maltractament, d'entre els que destaquem els següents:

- **Psicològic:** És infligir angoixa, pena o estrès a través d'actes o paraules. Inclou tota agressió verbal, amenaces, abús emocional, malestar psicològic i qualsevol acte d'intimidació i humiliació comès contra una persona gran, així com decidir sobre el seu futur sense comptar amb la seva opinió (burles, aïllament social, menyspreu, insults...).
- **Físic:** Acció que causa dany o lesió física duta a terme per part d'altres (colpejar, bufetejar, cremar, tancar, sedació abusiva...).
- **Econòmic:** Ús indegut dels bens i propietats d'una persona gran (realitzar despeses o retirada de diners, canvis sobtats en comptes bancaris, testaments...).
- **Abús sexual:** Qualsevol contacte sexual pel qual la persona gran no hagi donat el seu consentiment per no ser-ne conscient, per haver sigut forçada o perquè es produeix mitjançant engany (carícies, tocaments, penetració...).
- **Negligència:** Tot acte d'omissió, errada intencional o no intencional en el compliment de l'atenció a les necessitats vitals d'una persona gran que no pot realitzar-les per si mateixa (malnutrició, deshidratació, higiene personal...).
- **Abandonament:** Deixar a la persona gran sola o desemparada de manera voluntària quan necessita ajuda, ja sigui a la pròpia llar o en una institució.
- **Vulneració dels drets:** Consisteix en l'agressió, la privació o el no reconeixement de drets fonamentals com la dignitat, el respecte, la intimitat, la confidencialitat, la participació i el dret a decidir.

- **Maltractament subtil:** Es podria entendre com aquell que és socialment normalitzat i acceptat, doncs els estereotips negatius de la societat el retroalimenten. Sol produir-se en entorns íntims i propers a la víctima i per això són fàcilment ocultats. La seva invisibilitat té a veure amb la manca de denuncia de l'agredit i amb la integració cultural d'aquestes accions en els agressors. Exemples senzills d'aquest tipus de maltractament podrien ser: el paternalisme, els retrets dels cuidadors per l'estrès de la sobrecàrrega, comentar assumptes de la persona gran davant d'ella como si no hi fos present, prendre decisions sobre qüestions que l'afectin sense haver-li consultat abans, donar per fet que les persones grans sempre tenen temps lliure i que el seu temps es menys valuós que el dels més joves, que el metge es dirigeixi a l'acompanyant de la persona gran en lloc de a ella mateixa, tenir menys en compte la opinió de la persona gran, o frases com "A la teva edat què esperes", "Les persones grans són com nens", "Fes-ho tu, que no tens res a fer", "Les persones grans es tornen egoistes", "Ja ho faig jo que tu no en saps, o no pots, o no hauries de fer-ho..."

BON TRACTE El bon tracte implica un reconeixement de les possibilitats físiques i emocionals dels altres, empatia que permeti posar-nos en el lloc de l'altre, possibilitat d'interaccionar positivament, comunicació efectiva que permeti, a través del llenguatge verbal i no verbal, conèixer i expressar les nostres necessitats i desitjos i les dels altres, i negociació per ser capaços de resoldre els conflictes que apareixen en el dia a dia (Ajuntament de Madrid, 2013).

Al fons a la dreta

“Als néts que van convertir els avis en nens, amb qui continuen rient en el preuat espai de joventut”.

Cada dijous acostumo a ser puntual a la cita. No baixo a esmorzar amb els companys de feina sinó que desaparec i me'n vaig cap la meva destinació, la cafeteria que hi ha a Urgell cantonada Aragó. No és gaire lluny de l'oficina, però sí a prou distància per poder estar sol, només pendent d'ella.

Hi entro d'una revolada buscant un cau on refugiar-me del fred de l'hivern. Allí dins la vida flueix d'una manera intensa i fugaç a aquestes hores del dia. Em paro a la barra on s'apilen, com una ofrena generosa d'olor: entrepans, croissants i pastes del dia. Un ritual innecessari perquè sempre acabo demanant el mateix per esmorzar i, encara que la cambrera ho sap sobradament, la manca de confiança l'obliga a fer-me la pregunta de rigor.

- Bon dia, què hi posem?
- Bon dia. Un cafè amb llet i un entrepà de pernil.
- Ara l'hi porto.

Ella em contesta i mira per inèrcia cap a les taules del fons a la dreta, les que els clients rebutgen perquè estan al costat dels lavabos, on també hi ha emmagatzemades les caixes de begudes que no caben enlloc més. Me n'hi vaig amb l'ipad a la funda perquè quan m'assegui em serveixi de coartada.

M'apropo a l'escenari, esquivant taules amb clients de tota mena, oficinistes, turistes que fan rutes allunyades del centre, joves de l'institut que hi ha a la vora...

Com era de preveure, a la taula que queda just al costat de la meva, encara no hi ha ningú.

Mentre reviso el correu i em serveixen la comanda, pels vidres la veig que arriba. Des de la meva posició inadvertida, analitzo cada moviment maldestre del cos diminut que, recolzat en la fragilitat d'una crossa, avança cap a la porta i va alerta de no tenir una ensopegada. Em fixo en les arrugues del seu rostre, tracto d'esborrar els solcs que l'emmarquen i m'invento històries que puguin dibuixar un passat de satí. Però la figura caduca esvaeix qualsevol possibilitat d'imaginar-la en un context més primaveral, menys lacònic.

Quan arriba a la porta, s'atura i observo com estudia l'estratègia. Primer haurà d'aixecar una cama per pujar el graó de l'entrada abans d'agafar impuls i, més tard, vèncer aquesta barrera, quasi invisible per a la resta de la gent. Però ha de frenar de cop, perquè gairebé l'atropella un grup d'adolescents que es deu haver saltat alguna classe i que té pressa per entrar abans que ningú no els prengui la taula. Només una de les noies li fa cas amb desgana quan ella li reclama:

- Sis plau, series tan amable d'aguantar-me la porta, maca?. Aquest graó és molt alt per mi...

Sense contestar-li, incòmoda, i més pendent de les burles dels seus companys que van ocupant les cadires, la noia li ofereix tímidament la mà a la dona, sense fixar-se en el cos menut, encorbat i vell que li dóna les gràcies.

La dona s'agafa fort al braç de la jove. A cada pas encomana el seu destí a la sort, A cada pas s'hi juga la sort i el destí, per això mira d'evitar que amb una petita relliscada, el fèmur li faci figa, com li va passar a la seva veïna, la Margarita, que des que se'l va fracturar, no aixeca el cap i necessita ajuda amb tot i per a tot.

- De veritat, maca – li diu abans que la noia s'escapi i torni amb els seus – és que entre el graó i la porta si no m'ajuda algú... Com et dius?

- Laura.

- Perdona, carinyo, no et sento. M'ho pots repetir?, li demana l'anciana, que recorda que no va canviar la pila de l'audifon.

Sense deixar de mirar els seus amics, que es diverteixen amb l'escena, la noia li contesta tan fluixet, que li ha de repetir tres vegades.

- Laura, dius? quin nom més bonic. Jo em dic Pilar, i tinc un nét que deu ser de la teva edat. Es diu Víctor. És tan guapo!.. si el coneguessis...

Atabalada per si li treu una foto de la bossa atrotinada i continuar essent la riota dels seus companys, la noia finalment tanca la porta i deixa la dona allà plantada. I torna amb el grup, amb l'enuig d'haver d'agafar una cadira d'una altra taula perquè, com que s'ha entretingut, ja estan totes ocupades.

La Pilar es queda sola davant de la barra, just al mig, al lloc que convertiria un intrús en protagonista universal de cada gest. Però el moment es fa etern i la invisibilitat de la seva presència, humiliant.

A l'altra banda de la barra la cambrera dedica una mirada de complicitat a la Laura, com si amb això avancés més fermament cap a la joventut plena de vida que no pas cap a la vellesa irreversible de la Pilar, en un desig incontrolable per aferrar-se al bàndol atractiu i fresc que des dels quaranta sembla que ja no és ben bé el seu..

- Bon dia, carinyo - li diu la Pilar a la cambrera.

Però l'anciana continua caminant sense saber del cert si tindrà resposta, perquè l'altra no li contestarà, ni aixecarà la vista de l'entrepà que prepara. Es gira per fer anar la cafetera, només se la mira de reüll i assenyala secament amb la barbata la taula del fons, on quan pugui, li anirà a pendre nota. Un altre cambrer que acaba de servir alguna taula, es queda mirant la Pilar d'esquena.

- Per un simple cafè amb llet l'hem de tenir entretinguda. Estaria més bé amb gent de la seva edat en un centre d'aquests on cuiden els avis i no pas aquí. No s'adonen que aquest no és un lloc per a gent gran.

Ara és quan la Pilar, molt més invisible encara, recorre a poc a poc el passadís envaït de taules i va cap al racó on tracten d'evitar-la. La taula que la separa de la resta de clients i on les caixes de begudes

l'emmurallen com si fossin torres de cartró. Ella calla i accepta la jugada i s'asseu on la seva presència s'esvaeix, a la taula lliure que hi ha al costat de la meua.

Jo rellegeixo els meus mails i només alço el cap quan noto que passa pel meu costat. Li torno la salutació i la veig que es deixa anar lentament al seient de la cadira, i amb aquest acte, suporta un dolor, que cada dia li manlleva una mica més la seva autonomia.

I, tots dos, en posició simètrica quedem encarats cap a la porta. Ella, amb un somriure a la boca, pendent de qui entra i jo me la miro atentament de reüll.

Avui és dijous, el seu dia especial, però només ella i jo ho sabem.

Només han passat un parell de minuts de l'hora convinguda i la Pilar comença a estar inquieta. Mira el seu rellotge i quan aixeca la vista, veig com se li il·lumina la cara, com si la primavera li injectés passió a la pell i lluentor a la mirada. Llavors sé que ha arribat el moment.

El jove alt, prim i decidit que cada dijous obre la porta a aquesta hora somriu quan mira cap a la taula del fons a la dreta. És el Víctor, el seu nét.

La Laura i altres joves del grup s'hi fixen de seguida i s'intercanvien mirades de picardia. La cambrera li somriu amb una efusió desmesurada que contrasta amb l'actitud apàtica d'aquest matí. Però ell va directament cap al fons, amb pas decidit i sense parar-se, sap el camí. Quan el veu, la Pilar mou les mans sense control i els seus sentiments es desborden. En Víctor somriu obertament i, de pressa, es dirigeix cap a ella.

I mentre examino els seus gestos, gaudeixo d'aquest instant preuat que revisc cada dijous. Ressegueixo en secret cada una de les mostres d'afecte innegociable que l'àvia li regala.

- El meu nen, el meu Víctor, t'he trobat tant a faltar! Com has canviat des de dijous passat! Estàs més prim! Que no dorms bé? Li fa una abraçada i l'estreny ben fort i els petons que li fa a la galta criden l'atenció als clients del voltant.

En aquest moment repiquen campanes d'amor dins el meu cap per algú que vaig perdre. M'envaeix la nostàlgia per totes les abraçades que no vaig fer, les paraules que no vaig dir i els petons que vaig escatimar. Cada dijous, des de la meua taula, em recreo en les mans de la Pilar, i em vénen els records d'unes altres mans que van començar a tremolar mentre la memòria li esborrava el nom de les coses. Llavors les visites es van fer insofribles i vaig decidir allunyar-me a poc a poc de la seva història i alliberar-me d'una vegada de la seva mort decadent.

Y no sé per què, tot de sobte, sento que la Pilar m'abraça i em bressola com ho feia l'àvia Anita. Aquest és el motiu pel qual cada dijous, sempre que puc, renuncio a compromisos i obligacions per deixar-me estimar, com si fos un nen petit, en aquest racó oblidat de la ciutat.

Y no sé per què però crec que el Víctor sap que hi sóc, la meua presència li és familiar i l'incomoda. Probablement haurà de renunciar un dijous d'aquests als cinquanta euros que requisa cada vegada que l'àvia es despista. Els troba sempre, ben doblegadets, encaixats a dins de la cremallera central del moneder i mentre el nét rep el petó de l'àvia, la mà els fa desaparèixer com si fes un número de màgia i així obté la recompensa per la cita dels dijous. La Pilar fa com si res i mira cap a una altra banda. El Víctor pensa que li aniran molt bé per aquest cap de setmana que, com sempre, és aquí a la cantonada.

Carmen Hurtado Pedrosa

NOTA

Es recomana que, abans de començar la sessió formativa, els assistents hagin llegit el conte per estar familiaritzats amb els personatges i poder, així, debatre de manera més fluida.

ANÀLISI DEL CONTE

En aquesta història es posa de manifest el maltracte subtil de la societat cap a les persones grans. Tot i que el pes de denuncia recau sobre un jove, nét de la protagonista, al llarg de l'escena altres personatges (cambrers, joves i clients del lloc en general, així com el mateix narrador) són utilitzats per mostrar conductes socials inapropiades cap a les persones grans en el dia a dia d'una ciutat qualsevol.

A continuació, desglossem els perfils dels personatges que apareixen:

PERSONATGES

CLIENT NARRADOR: és conscient del maltractament i la indiferència que pateix la Pilar. A través de la narració omniscient, el personatge mostra sensibilitat i denuncia. És l'encarregat de denunciar el comportament social del bar, l'interès del nét en les visites a la seva àvia i, a la vegada, confessa la seva complicitat en el maltractament per manca d'atencions cap algú en el passat.

NÉT: en Víctor representa un personatge que és conscient de les seves accions (sostreu diners a la seva àvia, queda per interès propi un cop per setmana), no mostra culpabilitat per les seves actituds. Probablement és un personatge que es mou entre l'amor a qui el va cuidar bé durant la seva infància i, a la vegada, se sent en el dret de compartir aquests 50 € per dedicar-li aquest temps dels dijous. No hi ha ressentiment, però sí incomoditat per la mirada del narrador que ho detecta. En aquesta figura es descriu certa benevolència social, en la que

es pugui excusar el furt per l'assistència setmanal del nét, como si l'amor i la dedicació familiar hagués d'obtenir contrapartida. Maltractament sota mostres de bon tracte.

PILAR: la víctima apareix submisa als abusos que rep. La seva posició davant la resta dels personatges mostra una alta vulnerabilitat, tant física com emocional. La indiferència amb la que és tractada pels cambrers, la taula incòmoda i apartada on la col·loquen, així com els prejudicis socials que els joves mostren cap al que és vell, la posicionen en un lloc indesitjable als ulls de la resta de clients. És conscient d'això, però calla en una actitud de vergonya i submissió davant una societat que la manté al marge. El silenci i la indiferència calen en el personatge quan se sent observada. En contrapartida, la relació amb el nét és el que la manté alerta i vital. El lector pot sospitar que la Pilar deu conèixer el furt del seu nét, dels 50€ que deixa cada setmana en el mateix lloc i ben doblegats, coartada que li permet seguir gaudint de la presència d'en Víctor. Accepta l'amor del nét a canvi d'aquests xantatges monetaris, i en aquest punt també hi ha denuncia cap a la pròpia víctima per consentir aquests abusos disfressats de carícies i bones paraules.

CAMBRERS: són els personatges que deixen clar el seu malestar davant la presència de la persona gran. Quan ignoren la seva salutació, li indiquen el lloc al fons reclos de la sala que ha d'ocupar, la diferència de tracte entre ella i la resta de clients (més joves, vitals i consumidors). Tot això posa de relleu una actitud social de rebuig cap a la vellesa en un matí actiu de diari, on flueixen ràpids els moviments en contraposició amb la lentitud dels gestos de la Pilar. El desajust principal es dona quan diuen "que aquell no és lloc per a vells, que hauria d'estar en centres dedicats per a ells". Exclusió social i indiferència són els trets principals denunciabls d'aquests personatges.

NOIA JOVE: representa junt amb el grup d'amics, una altra aversió social davant allò caduc. La jove sent vergonya per ajudar a una persona gran, per adaptar-se al ritme lent i oferir la seva mà. Hi ha una gran distància en les seves actituds que fan impossible un aprenentatge de la maduresa en aquesta figura que fuig i s'avergonyeix del que és vell.

GRUP JOVES: les burles dels joves quan algú del grup ajuda a una persona gran mostren la força social dels estereotips negatius de la vellesa. Hi ha un menyspreu explícit amb aquestes rialles a la interacció entre lo jove i lo vell i, a la vegada, la invisibilitat social cap a la Pilar es posa de manifest quan el grup entra alterat i ràpid en el local, sense atendre la fragilitat física de la persona gran.

REFLEXIÓ I DEBAT

Després de la lectura del conte i de l'anàlisi dels personatges, es proposa treballar amb el grup de forma activa. Per això, es plantegen qüestions sobre la història explicada susceptibles de generar debat, on es posin de manifest diferents punts de vista sobre el maltractament en la vellesa.

A continuació facilitem una sèrie de qüestions que poden servir al formador com a exemple per començar i facilitar el debat.

PREGUNTES SOBRE LA VELLESA

- Consideres a la Pilar una persona gran?

- Es per això més vulnerable que la resta de personatges del bar?
- La Pilar té les mateixes necessitats que quan era més jove?
- Les persones grans poden ser belles?
- L'aspecte físic de la Pilar pot provocar rebuig a la resta de persones del bar?
- Què té de valuosa la vellesa que no tenen altres etapes de la vida?

PREGUNTES SOBRE ESTEREOTIPS

- Com creus que és valorada la presència de la Pilar per la resta de clients?
- És adequat que la Pilar vagi cada dijous al bar i es trobi allà amb el seu nét?
- Si la Pilar fos més jove, el tracte hagués sigut diferent? En cas afirmatiu, en què canviaria?
- Per què creus que els companys es burlen de la jove que intenta ajudar a la Pilar?
- Per què la Pilar sembla acceptar tots aquests menyspreus sense importar-li?
- Les persones grans són dependents, estan malaltes, necessiten dels altres per poder viure adequadament, se'ls pot fer mal i enganyar amb major facilitat. Observes algun d'aquests estereotips en el conte?

PREGUNTES SOBRE MALTRACTAMENT

- En quines situacions creus que no és ben tractada la Pilar en el bar?
- Creus que les persones que ho veuen haurien de fer alguna cosa?
- Si la Pilar fos més jove, creus que li passaria el mateix?
- És adequada l'actitud d'en Víctor?
- Creus que la Pilar sent com a abusiva l'actitud del nét? I si és així, per què ho consent?

- Quins tipus de maltractament pateix la Pilar?
- Com creus que s'ha sentit la Pilar en aquesta història?

PREGUNTES SOBRE BON TRACTE

- Quines situacions canviaries d'aquesta història perquè hi hagués un bon tracte?
- Si estiguessis en el conte, què podries fer per fomentar un bon tracte?
- Escull un personatge i intenta canviar el seu paper en la història per generar un bon tracte.
- Identifica característiques positives de la Pilar.
- Algun personatge del conte mostra empatia cap a la Pilar?

PREGUNTES DE REFLEXIÓ GENERAL

- Et sembla real aquesta història?
- Creus que aquesta situació es dona de forma habitual? Coneixes algun cas similar?
- T'identifiques amb algun personatge d'aquesta història?
- Per què el maltractament va unit a les persones més dèbils?
- Són diferents les necessitats i desitjos de les persones grans a les de persones més joves?

En la sensibilització primària del maltractament subtil mitjançant l'educació, en la responsabilitat social i en la consciència individual d'aquests maltractaments permesos, està la clau per traspasar la línia entre el Maltractament i el Bon Tracte a les persones grans (Carmen Hurtado).

IDEES PER EVITAR EL MALTRACTAMENT A LES PERSONES GRANS

- ✓ Educar en els valors positius que posseeixen les persones grans.
- ✓ Introduir el tema de maltractament en els cursos de formació per a professionals que treballen amb persones grans.
- ✓ Realitzar campanyes de conscienciació sobre el maltractament a persones grans.
- ✓ Prendre consciència dels estereotips pejoratius de les persones grans.
- ✓ Fer visible el maltractament subtil.
- ✓ Denunciar qualsevol sospita de maltractament.
- ✓ Realitzar programes i activitats intergeneracionals que ajudin a fomentar la solidaritat entre generacions i a reduir estereotips.
- ✓ Empoderar a les persones grans perquè coneguin i defensin els seus drets.
- ✓ Treballar per la justícia social per aconseguir la igualtat de drets per a les persones grans.

BIBLIOGRAFIA

- Ayuntamiento de Madrid (2013). *Buen Trato a las Personas Mayores*. Dirección General de Mayores. Área de Gobierno de Familia y Servicios Sociales. Madrid.
- Goikoetxea M. (2013). Ética y buen trato a personas mayores. Sociedad y Utopía. *Revista de Ciencias Sociales*, n.º 41. (pp. 424-448). Facultad de Psicología y Educación Universidad de Deusto de Bilbao.
- Kessel, H. Marín, N. Maturana, N. (1996). La Declaración de Almería sobre el Anciano Maltratado. *Revista Española de Geriátria y Gerontología* 31: 367-372. Recuperado desde: <http://envejecimiento.csic.es>.
- Tabueña M. y Muñoz J. (2012). *Guia local per fer front als maltractaments de les persones grans*. Diputació de Barcelona.
- Triado C. y Villar F. (2006). *Psicología de la Vejez*. Alianza Editorial. España.

Edita: Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya

Any: 2017

Coordinació: Grup de Treball de Psicologia de l'Envel·liment

Col·laboració: Carmen Hurtado Pedrosa. Treballadora Social i autora del conte

Disseny: TheConcept

Il·lustració: Víctor Macarulla

Amb el suport de:

Col·legi Oficial de
Psicologia de Catalunya

